

I disse dager er det ti år siden Norge fikk en handlingsregel for finanspolitikken. Det er på tide med justeringer, samt vurdering av pengebruken i regelens første tiår.

Jubileum og justering

**HILDE C. BJØRNLAND
KRONIKK**

I nye retningslinjer for finanspolitikken fra mars 2001, spesifiseres det at bruken av oljepenger over statsbudsjettet tilpasses forventet realavkastning av Petroleumsfondet. Denne ble satt til fire prosent.

Videre står det at handlingsrommet som økt bruk av oljeinntektene gir, skal brukes på en måte som også vil styrke vekstevnen i økonomien. «Lavere skatter og avgifter for næringslivet, bedret infrastruktur, samt tiltak for å bringe frem ny kunnskap gjennom forskning og utvikling», er de tiltakene som blir nevnt.

I den løpende evalueringen av finanspolitikken i det siste tiåret har det naturlig nok vært fokusert på om bruken av oljepenger er i takt med fireprosentbanen (handlingsregelen). Regjeringen har de siste årene brukt langt mer enn handlingsregelen tilsier. Utgiftsveksten økte kraftig under og etter finanskrisen. Knappt noe land ga en like sterk stimulans.

Nå skal underskuddene i europeiske land kuttes kraftig, i takt med at konjunktorene bedres. Både utgifter og nominell lønn i offentlig sektor skal ned. Norge derimot, har flaks igjen og slipper unna kutt. Inntektsstrømmen til offentlige budsjetter vil øke, mye takket være økt oljepris og økt skatteinnang. Jobben med å komme tilbake til handlingsregelen går da av seg selv, uten at regjeringen trenger å gjennomføre kutt.

Det er ingen god nyhet.

For det første; utgiftsøkningene som i regjeringens krisepakke ble introdusert som midlertidige, blir permanente, siden kutt for å nå regelen er unødvendig. Hva skjer for eksempel med de 460 politistillingene som var en del av regjeringens krisepakke? Er de inndratt? Og hvis ikke, hvor mye vil de koste fremover?

For det andre, fordi utgiftsveksten opprettholdes av økt bruk av oljepenger, vil det

■ **SKAL VURDERE PENGEBRUKEN.** Finansminister Sigbjørn Johnsen er i disse dager i gang med å vurdere et utvalg som skal gi råd om modell- og metodevalg i Finansdepartementet.
Foto: Jo Straube

fortrenge annen virksomhet. Dette er en uunngåelig side ved handlingsregelen, men mye tyder på at prosessen går langt forttere enn det som lå til grunn i regjeringens anslag fra 2001. For mens Norge i dag er det landet i OECD som har størst andel sysselsatt i offentlig sektor – hver tredje jobber der – har vi den laveste andelen sysselsatt i industrien. Lønnskostnadene har også steget mye raskere enn man så for seg i 2001. Ifølge Norges Bank har konkurransevnen svekket seg med over 20 prosent i forhold til våre handelspartnere i det siste tiåret.

Flere økonomer (inkludert meg) har tatt til orde for at handlingsregelen bør revurderes fordi bruken av oljepenger vil gå på bekostning av konkurranseutsatt næringsliv. Ja, kanskje er tre prosent et bedre tall. Realavkastningen av oljefondet ligger da også under fire prosent så langt. Vi tærer dermed på fondet, stikk i strid med intensjonen, fordi vi bruker mer enn avkastningen.

Viktigst fremover er likevel den underliggende kost-

nadsveksten i offentlig sektor. Handlingsregelen bør virke som et tak; budsjettunderskuddet bør være i fokus!

Har så bruken av oljepengene styrket Norges langsiktige vekstevne slik det var tenkt?

I et ordsifte i denne avis har Erna Solberg hevdet at regjeringen ikke har brukt virkemidlene som var nevnt i 2001 til å øke vekstevnen. Jens Stoltenberg har på sin side svart at listen med tiltak fra 2001 ikke var uttømmende, og andre tiltak (barnehageutbygging) har bidratt vel så bra til å skape vekst.

I en siste runde har FrPs Christian Tybring-Gjedde hengt seg på debatten, og hevder at selv ikke Solbergs tiltak er særlig vekstfremmende. Deres tiltak derimot ...

Ordsiftet er endeløst, fordi politikere ikke har til hensikt å bli enige. Men det sier oss også noe viktig. Det har ikke vært foretatt en uavhengig evaluering av om oljepengene har vært brukt etter hensikten. Det er derfor grunn til å lytte til sentralbanksjef Øystein Olsen når han i sin første årstale sier:

«Myndighetene har brukt handlingsrommet til å gjennomføre standardøkninger og øke utgiftene på en rekke områder. Prioritering av tiltak som styrker produktiviteten og vekstevnen på lengre sikt, herunder justeringer i skattesystemet, synes derimot å ha kommet noe i bakgrunnen.»

Dette er et forsiktig spark fra en av arkitektene bak handlingsregelen. Det er også nøyaktig det samme han sa som sjef i SSB da han presenterte Utsynet ifjor.

Stoltenbergs regjering har styrt mesteparten av handlingsregelens første tiår. Det har vært krevende, men også privilegerte år, særlig for hans siste regjering, dagens. Ingen annen regjering har kunnet bevilge så mye penger over offentlige budsjetter. Desto større grunn er det til å gå pengebruken etter i sømmene.

Finansministeren er i disse dager i gang med å vurdere et utvalg som skal gi råd om modell- og metodevalg i Finansdepartementet. Jeg foreslår at han også nedsetter et annet utvalg, som bør få i oppdrag å

se på om oljepengene har vært brukt i henhold til intensjonen.

Da kan det bli et godt tiårsjubileum.

■ *Hilde C. Bjørnland, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi, Handelshøyskolen BI*

**FLERE INNLEGG
Side 32 – 34**

Gjestekommentar

Misvisende om boligpriser

Svend Boye

**Innlegg
Ingen grunn til å unnskyldes**

Erik Solheim

LO og minstelønn

Vibeke Madsen

Sentrum i en ny tid

Knut Arild Hareide

GJESTEKOMMENTAR – ØKONOMI

HARALD M. ANDREASSEN

ROGER BJØRNSTAD

HILDE C. BJØRNLAND

ØYSTEIN DØRUM

STEINAR JUEL

IDA WOLDEN BACHE